

*Луценко Юрій Васильович,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін Академії
муніципального управління, кандидат юридичних наук,
Клименко Сергій Вікторович, докторант Національної
академії Служби безпеки України, кандидат юридичних
наук, доцент*

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ МЕЖ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ

Встановлюючи кримінальну відповідальність за посягання на територіальну цілісність та недоторканність України законодавець в ч. 1 ст. 110 КК України передбачає фактично дві різних форми суспільно небезпечного діяння: 1) умисні дії, вчинені з метою зміни меж території України на порушення порядку, встановленого Конституцією України (ч. 1 ст. 110 КК України); 2) умисні дії, вчинені з метою зміни державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України (ч. 1 ст. 110 КК України).

З одного боку важко погодитись з таким формулюванням законодавця. Адже межі території України визначаються державним кордоном України, про що вказано в Законі України «Про державний кордон України» [1], а тому відповідно не можливо змінити межі території України не змінивши при цьому межі державного кордону.

У юридичній літературі розмежуванню цих двох складів злочинів приділено недостатньо уваги. В силу проблемності процесу розмежування цих форм в науково-практичних коментарях до кримінального законодавства України, або ж взагалі обходиться це питання стороною, або ж відбувається ототожнювання цих двох форм.

Цілком ймовірно, розмежовуючи ці дві форми суспільно небезпечного діяння законодавець мав на увазі охорону різних кримінально-правових об'єктів. Якщо в умисних діях вчинених з метою зміни меж території України на порушення порядку, встановленого Конституцією України чітко прослідковується посягання на територіальну цілісність держави, то в другому мова йде про посягання на державний кордон України в сфері його демаркаційних процесів.

Сучасний стан проведення робіт з делімітації і демаркації державного кордону України характеризується використанням різноманітних даних про об'єкти кордону з просторовою локалізацією та інформації про просторове прив'язування даних до певного місця і простору в тому числі топографічних карт і планів, морських навігаційних карт, аеро- та космознімків, ортофотопланів, протоколів-описів проходження лінії кордону, протоколів та каталогів координат прикордонних знаків, таблиць з інформацією про острови та їх належність, списків географічних назв, що зустрічаються в протоколі-описі договірних документів. Проведення робіт з делімітації, демаркації та перевірки проходження лінії державного кордону є важливим чинником оптимізації географічного, геополітичного положення країни.

У країнах пострадянського простору нові міждержавні кордони ще не легітимізувалися належним чином - незавершеність процесів делімітації та демаркації спричиняє невизначеність у напрямках і змісті прикордонних відносин. А тому це може призводити і до зловживань спрямованих на зміну державного кордону України шляхом порушення позначення державного кордону на місцевості.

Зазначені дії беззаперечно не можуть порівнятися за ступенем суспільної небезпечності з діянням спрямованим на зміну меж території України, оскільки не становлять посягання на територіальну цілісність держави. Саме тому умисні дії вчиненні з метою змін державного кордону України має бути виключена з диспозиції ст. 110 КК України (а також із ст. 110-2 КК України).

Водночас, беручи до уваги те, що зміна державного кордону України є кримінальним правопорушенням, який має наслідком порушення процесу демаркації державного кордону, він має бути віднесений до категорії злочинів, які посягають на специфічні суспільні відносини пов'язані з режимом державного кордону України.

Законом України «Про державний кордон України» даний різновид суспільних відносин чітко визначений. Зокрема, ст. 8 Закону його визначає як - порядок перетинання державного кордону України, плавання і перебування українських та іноземних невійськових суден і військових кораблів у територіальному морі та внутрішніх водах України, заходження іноземних невійськових суден і військових кораблів у внутрішні води і порти України та перебування в них, утримання державного кордону України, провадження різних робіт, промислової та іншої діяльності на державному кордоні України - визначається цим Законом, іншими нормативно-

правовими актами та міжнародними договорами, які у встановленому порядку ратифіковані Верховною Радою України.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про державний кордон України» від 4 листопада 1991 р. № 1777-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 2. - Ст. 5.